

EKONOMİ POLİTİK

İstihdamsız Büyüme, İstihdamsız Toparlanma

Erinç Yeldan, 19 Ağustos 2009

Türkiye 2001 krizi sonrasında hızlı bir büyüme süreci yaşadı. Ulusal gelir 2002 sonundan 2008'e değin birikimli olarak, sabit fiyatlarla, yüzde 26 artış gösterdi. Ancak söz konusu dönemde işgücü istihdamında benzer bir başarı yakalanamadı. 2001 krizi öncesinde yüzde 6.5 dolayında olan işsizlik oranı, kriz sonrasında hızla yüzde 10 platosuna yükseldi ve yüksek büyümeye rağmen bu noktada direnç gösterdi. Dahası, iş bulmaktan ümidini kesen kişilerin sayısı hızla arttı ve işgücüne katılım oranı yüzde 50'nin altına geriledi.

Bütün bu özelliklerinden dolayı Türkiye'nin 2001 sonrasında yaşadığı süreç “*istihdamsız büyüme*” olarak anılageldi.

Uluslararası ülke deneyimleri istihdamsız büyüme kavramının Türkiye'ye özgü olmadığını ve aslında sıcak para akımlarıyla ve dış borçlanma ile “finanse edilen” spekülâtif büyümenin ayrılmaz bir parçası olduğunu vurguluyor.

***

Türkiye İstatistik Kurumu bu hafta başında Nisan-Mayıs-Haziran dönemine ilişkin işgücü verilerini açıkladı. TÜİK verilerine göre 2009 yılı Mayıs döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine görece 387 bin kişi azalarak, 21 milyon 455 bin kişiye düşmüştür. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı 69 bin kişi artarken, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 455 bin kişi azalmıştır.

Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 179 bin kişi artarak 3 milyon 382 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise yüzde 13.6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı yüzde 16.5, kırsal yerlerde ise yüzde 7.8 olmuştur.

Bu arada “toparlanma” sözcüğü şu günlerde dillerden düşmüyor. Finans dünyası sabırsızlıkla küresel krizden çıkışın sinyallerini arıyor. Nitekim TÜİK'in yayımladığı “ham” verilere baktığımızda tarım dışı istihdamın *Nisan ayına göre* 300 bin kişi arttığını ve tarım dışı işsizlik oranının da yüzde 18.2'den yüzde 17'ye düştüğünü görüyoruz. Nisan ayına göreceli olarak istihdamda gözlenen bu artış ve işsizlik oranının gerilemesi, son haftalarda İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda gözlenen yükselme ve dövizin görece ucuzlamasıyla birlikte toparlanmanın da başladığı şeklinde muhtulanmakta.

Oysa bu tür ham verilerin ardında yatan gerçekler söz konusu şu mucizevi toparlanma olgusunun mistik bir inançtan başka bir şey olmadığını gösteriyor. Nitekim Bahçeşehir Üniversitesi **BETAM Araştırma Enstitüsü**'ndeki meslektaşlarımızın değerlendirmelerine göre, tarım dışı istihdamda Nisan'a görece görünen artış büyük oranda mevsimselliğe bağlı. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre Mayıs ayında tarım dışı istihdam edilen kişi sayısı Nisan ayına göre yaklaşık 15 bin 600 kişi gerilerken, tarım dışı işsizlik oranı da yüzde 18.4'ten 18.6'ya çıkmış bulunuyor.

Dolayısıyla, ekonomide işsizlik verilerini değerlendirmek için bir önceki aya bakmanın yanlışlığı ortaya çıkmakta. “Ham” verileri daha yakından anlayabilmek için bir önceki yılın eşdeğer dönemiyle karşılaştırılması ve “mevsimsellikten arındırılması” gerekiyor. Aşağıdaki tablo böylesi bir çalışmayı yansıtmakta.

	Toplam İstihdam (1000 kişi)			Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)		
	2008	2009	Fark	2008	2009	Fark
Ocak	19,798	19,873	75	13.7	18.5	4.8
Şubat	19,864	19,779	-85	14.2	19.3	5.1
Mart	20,389	20,148	-241	13.4	18.9	5.5
Nisan	21,228	20,698	-530	12.3	18.2	5.9
Mayıs	21,842	21,455	-387	11.5	17.0	5.5
Kaynak: Türkiye İstatistik kurumu (www.tuik.gov.tr)						

Tabloda 2009’un ilk beş ayındaki istihdam düzeyi geçen yılın eş değer aylarıyla karşılaştırılıyor. Rakamlara göre, 2009’un Mayıs ayında istihdam 2008 Mayıs’ına görece **387 bin kişi gerilemiş**; tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 11.5’den, yüzde 17’ye çıkmıştır. 2008’in ilk beş ayı ile karşılaştırıldığında, yıl başından bu yana geçen beş ayda yaşanan toplam istihdam kaybının 1 milyon 168 bin kişiye ulaştığı anlaşılıyor!

Finans sermayesi küresel krizi şu günlerde tekrardan canlandırılmaya çalışılan “yüksek faiz – düşük kur” politikasıyla aşabilmenin hesaplarıyla meşgul gözüküyor. “Toparlanma” sözcüğünden algılanan şeyin emekçilerin yaşadığı gerçekler ile finans dünyasının çıkarları arasında ne büyük farklılıklar gösterdiği açıkça görülüyor. Yine görülen o ki, Türkiye istihdamsız büyümeden sonra, şimdi de *istihdamsız toparlanma* konjonktürüne sürüklenmekte.